

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

După alegeri.

Campania electorală din țară este finită.

E prima campanie aceasta la care a luat parte partidul național român ca atare. Deci cred că e oportun să ne ocupăm puțin cu evenimentul acesta politic, să-i facem un fel de bilanț și din al nostru românesc punct de vedere.

Mărturisesc cu părere de rău, că nu mi-a fost dat să iau parte activă nici la o alegere unde a pășit, a reușit sau căzut vre-unul din ai noștri.

Aceasta însă nu are să altereze, ci din potrivă, va ajuta obiectivității cu care vreau să privesc cele întâmplate. Căci nu se poate zice, că am luat peana în mână sub impresia înălțătoarelor și emoționantelor momente de cari au avut parte cei ce au participat bunăoară la alegerea din Sebeș sau Orăștie. Am urmărit însă cu atenție tot ce s'a scris, atât la noi cât și în ziarul din Pesta, despre pășirea noastră, despre șansele și rezultatele ei.

Prima întrebare ce ni se impune acum, după alegeri, e că oare bine e așa, bun lucru am făcut când ne-am zmulș din brațele politice de pasivitate profesată până acum?

— »Nu am făcut bine«, vor esclama în cor pasiviștii de ocazie, pasiviștii din comoditate și cei cari sub mantaua pasivității și-au făcut până acum treburile lor egoiste și gheșeftare.

— »Viitorul va alege«, vor zice pasiviștii în înțelesul nobil al cuvântului, pasiviștii din convingere și din necețitate.

Rezonul acestora — împărțit de altcum și de vre-o câțiva activiști mai slabi de înger, — e că rezultatul dobândit de opt mandate, nu justifică și nu recompensează luptele și eforturile mari în lăuntru și în afară, cari au premers decretării activității și cari au fost de lipsă pentru ca să scoatem biruitori opt deputați.

In fine, activiștii convinși și energici, cari au pus osul, cum se zice, cari au alergat, au ajutat și au luptat, vor privi de sigur nu cu decepție, ci cu încredere și bucurie și la rezultatul modest pe care l'am dobândit, și vor trage învățăturile folositoare din campania aceasta, cumpănind cauzele pentru cari în multe cercuri a succumbat candidatul național.

In inimile lor trebuie să fie tare credința, că calea apucată e deocamdată singura bună, că perseverând pe ea, și mai ales muncind serios, luminând și organizând masele, pe viitor rezultatul va fi și mai frumos.

Acestea ar fi »in nucleu« ideile și sentimentele de care e

stăpinită inteligența după alegeri. Nu vreau să capacitez pe nimeni și nu vreau să fac profeții. Atita praxă am deja, că în politică nu totdeauna e de $2 \times 2 = 4$. In politică mai mult ca ori și unde, au îndreptărire cuvintele cronicarului, că »bietul om stă sub vreme« și nu întors. Din faptul că la alegerile acestea, deși nepregătiți, desorganizați, am scos pe cei opt deputați, încă nu mă încumet să afirm cu siguranță, că pe viitor vom scoate cel puțin de două ori atita.

Cine cunoaște cât de cât trecutul vieții constituționale din patria noastră dela dualism încoace, știe, că nu trebuie decât o alegere a la Bánffy, ca să nu poată reuși pe viitor nici atita cîți au reușit acum.

Verosimil însă e — și atita încă e destul — că, ceteris paribus, la viitoarele alegeri numărul deputaților români va atârna per eminentiam dela vrednicia noastră, dela modul cum ne vom ști folosi de învățăturile prețioase ce le-am scos din campania prezentă și dela zelul cu care ne vom ști organiza poporul.

Este însă un criteriu care ne poate spune aproape cu siguranță, că abstrăgînd cu totul dela rezultatele concrete și temporale — cari vor varia parte după împrejurări independente de voința noastră, parte însă și după vrednicia noastră, — bun și cuminte lucru am făcut, când am intrat în activitate!

Acest criteriu e opinia publică maghiară și în special a presei lor.

Cine a urmărit cu atenție scrisese după vreme a presei maghiare, își va aduce aminte, că acum câțiva ani, când s'a pornit prima evoluție a opiniei publice românești înspre activitate, presa guvernamentală a perhorescat dintru început și categoric activitatea naționalităților. Și au făcut aceasta nu numai din punct de vedere al politicii mai înalte de rasă, ci și din instinct, simțind pericolul ce amenință mandatele mamelucilor.

Statistica ce se face de obicei după ori-ce alegere, arată că, d. e. de data asta, partidul liberal numai 15 mandate a căpătat din cercuri electorale maghiare, celelalte toate sunt cîștigate de pe teritoriul locuit de naționalități.

Ce privește presa opozițională, mai anii trecuți s'au auzit unele voci sporadice, menite mai mult a produce confuziune în șirele noastre, cari au salutată ideea activității noastre și ne-au îndemnat să intrăm în parlament și să ne spunem acolo plîngerile noastre, dacă acele sunt îndreptățite.

Cînd însă conferința din Sibiu a hotărît cu mare majori-

tate intrarea noastră în activitate, și cînd acelaș lucru l-au făcut și Sîrbii și Slovaci, întreagă presa maghiară, fără deosebire de partid, a tipat ca mușcată de șerpe și a dat părerea de împiedecare cu ori-ce preț a reușitei acestei noue politice a naționalităților.

Mă întreb acum, oare ținuta asta a foilor maghiare, nu dă de gîndit ori-cărui Român serios? Nu ni-se impune adevărul, că politica de pasivitate a fost și este un rău cu mult mai mic pentru politica de maghiarisare, decît activitatea?

Cine nu-i convins, cetească rubrica de Duminecă din »Budapesti Hirlap« sub numirea »Politikai hullámok« unde un publicist maghiar inteligent și cunoscător bun, foarte bun, al chestiei naționalităților, a descris în repetite rînduri foarte plastic și cu ochii politicului consumat, pericolul ce le poate veni din activitatea noastră.

Cu unul din articolii aceștia s'a ocupat în unul din numeri trecuți ai »Libertății« și dl Dr. V. O. și ast-fel cred că nu e lipsă să mai insist asupra lui. Cine are ochi de văzut să vadă și cine are urechi de auzit să audă. Logica cea mai elementară ne spune, că dacă dintre două rele: pasivitatea și activitatea, presa maghiară a aflat, că pentru aspirațiunile lor, pasivitatea e răul cel mai mic, atunci să fim siguri, că intrînd în activitate, am făcut lucru bun și cuminte, căci am ales felul de luptă din punctul nostru de vedere cel mai bun.

Celelalte reflexii mi-le rezerv pentru un articol viitor.

Dr. Valer Moldovan.

Procesul nostru III.

O nouă osândă grea dată »Libertății«
Procesul pentru poezia »Roata dela Bălgărad«.

Cluj, 16 Febr. 1905.

Abia împlinind trei ani de muncă — o muncă însă a cărei roade se resimt viu în viața noastră publică națională, — foaia »Libertatea« a trebuit să treacă azi prin al treilea proces politic, în care fu din nou izbită cu o grea osândă de cele dela Cluj!

Joi în 16 c. s'a ținut înaintea curții cu jurați din Cluj procesul de presă a »Libertății« intentat pentru agitație contra neamului unguresc comisă prin poezia Dlui V. E. Moldovan: »Roata dela Bălgărad« în numărul 25 din 2/19 Iulie anul trecut. Redactorul nostru de atunci, dl Iuliu V. Ioanovici a fost osândit la un an temniță de stat și foaia la 1000 cor. amendă și spesele de proces toate.

A fost pus sub acuză dl Iuliu V. Ioanovici, care a primit răspunderea ca redactor al foii.

Pertractarea s'a început la 8 oare. Președinte Dr. Jekely Dániel, juri: Kocsi Andor și Stefan Elek. După sortarea juraților se cetește acuza procurorului, care încredințează poezia întreagă, mai ales însă șirul ultim: »Dar roata, tot roată-i, se'nvîrte mereu!«

Dl Ioanovici răspunde că a înțeles acuza, dar nu se simte vinovat pentru că poezia nu conține agitație.

Procuror Szöllösy Jenő de curînd venit din Deva, în pledoarul seu face istoricul (?) revoluțiunii lui Horea, pe care-l prezintă ca pre un căpitan de bandiți și înșelător, iar răscoala sa ca cea mai neagră pagină din istoria țerii ungurești!... Susține că poezia încredințată a falsificat istoria, și e potrivită să agite în contra națiunii, că acuzatul e numai un »Strohmae«, dar pentru acea cere o dedeapsă cât mai aspră, apelând la »patriotismul« juraților.

Acuzatul, care în tot decursul pertractării, a avut o ținută hotărîtă, neșovăitoare, în vorbirea de apărare, ținută în limba română, spune, că nu el agită, ci justiția însăși prin forțarea de procese politice chiar față de poezii nevinovate cum e asta, apoi agită pe nemaghiari, administrația și guvernul, când ne pune oficanți și judecătorești, cari nu înțeleg limba și necăzurile noastre, și cari fac pe mulți prin prigonirile lor să ia lumea în cap și bățul pribegiei etc. Răscoala lui Horea a fost mișcarea clasei asuprite a iobagilor a sêracilor, în contra nobilimei. »Am cetit poezia și am rescutit-o și negăsind agitație intrînsa am publicat-o și primesc răspunderea pentru ea. Puteți să ne trimiteți, domnilor, în Siberia, dar așa să vă ajute Dzeu, juraților, cum veți judeca!

Pentru ultima expresiune președintele îndrumă la ordine pe ecusat. Tot asemenea l'a îndrumat când la întrebarea că ce înțelege sub »Roata tot roată-i se 'nvîrte mereu«, acuzatul a protestat să i-să pună astfel de întrebări, la care a și denegat răspunsul.

Acuzatul mai accentuează că poezia a reproduș-o din o foaie din România.

După-ca jurații la singura întrebare că: »E vinovat Iuliu V. Ioanoviciu pentru delict de agitație comis prin publicarea poeziei lui V. E. Moldovan »Roata dela Bălgărad« publicată în numărul 25 al »Libertății« din 2/19 Iul. 1904.« mai mult decît 7 nși au răspuns că »da«, tribunalul l'a condamnat la un an închisoare de stat și 1000 cor. amendă în bani, eventual alte 50 zile închisoare, la suportarea speselor de porces, și la publicarea sentinței în »Libertatea«

Ca motiv îngreunător a servit că a mai fost pedepsit pentru asemenea delict.

Acuzatul a insinuat recurs de nulitate.

La pertractare s'a prezentat tinerimea universitară în număr imponent. I. M.

Cătră alegătorii din cercul Ighiuului.

Fraților alegători!

Când comitetul electoral al partidului nostru național m'a trimis în cercul D-voastre, ca să lupt pentru învingerea steagului nostru, D-voastre nu mă cunoșteți pe mine, iar eu Vă cunoșteam pe D-voastre numai ca pe Români de ori-unde. D-voastre nu știți ce arme înveninate vor fi folosite de partidul contrar, eu nu știam ce luptă grea mă așteaptă.

Astăzi D-voastre mă cunoșteți și eu încă Vă cunosc mult mai de aproape, și de aceea imi împlinesc cu drag datorința de a Vă mulțumi din tot sufletul meu, pentru ținuta D-voastră vrednică, românească, pentru ferbinte D-voastre entusiasm național și pentru nenumăratele dovezi de dragoste frățească, de care m'ați învrednicit, ajutându-mă în lupta mare.

Vredniciei D-voastre trebuie să-i mulțumesc, că deși am fost învins: steagul cauzei noastre sfinte l'am putut mîntui cinstit și nepătat!

Nu eu a trebuit să Vă încălzesc pe D-voastră cu însuflețirea mea. Focul sfînt al dragostei de neam, ce l'am văzut pretutindeni strălucind din ochii D-voastre, fanatica Dv. însuflețire, ce am văzut-o izbucnind cu forță elementară de nenumărate dați, au insutit entusiasmul meu și mi-au oțălit puterile și dragostea de luptă!

Nu mă țin destul de destoinic pentru a descrie bravura falnicilor Moți în frunte cu admirabili lor conducători, cari toți au stat ca un singur om neclintiti în luptă! Buciumanii, Abrud-sătenii, Cărpeneșenii, precum și Sohodolenii și Mușcanii cei îndepărtați de 74 kilometri dela Ighiu, au alergat toți, până și cei bolnavi și bătrîni, la urnă! Chișfaludenii, Șardenii, Sintimbrenii, Bucerzani, Cricăuanii, s'au purtat tot așa de vrednic, românește, ca și partea cea mai mare a alegătorilor din Zlatna, Vultur, Pătrînjeni, Valea-bulzului, Ferreș, Presaca, Galați, Tăuți, Ighiu, Ighiel, Tibru, Craiva, Bucerdea și Țelna.

Că s'au găsit oameni slabi și români slabi, între atitea sute de alegători, aceasta a făcut să strălucească într'o lumină cu atit mai frumoasă — vrednicia celor bravi!

Faptul, că mulți dintre ai noștri și-au vindut convingerea națională și votul lor românesc, pentru bani de ai lui Iuda, trebuie să ne doară cu atit mai mult, cu cît de acei bani spurcați este legat blăstemul atotputernicului Dumnezeu.

Cu atit mai mult trebuie să ne bucurăm însă, că mulți frați Români de ai noștri, au fost așa de cinstiți și de cuminti, încât după ce ispițiți de necuratul, primiseră bani pentru a vota cu contrarul nostru, ei în fața comisiei electorale au avut tăria

convingerei de a să declara Români verzi și vrednici, făcându-mi cînsa de a vota cu mine! Onoare lor!

Cel mai întristător fapt a fost că oameni neatîrnători, oameni cu avere, cari până la alegere strigau în gura mare că Români ca ei nu mai sunt!, ori au rămas acasă, ori au avut chiar nerușinarea a lucra pentru contrarul și a vota cu el!

Dar mulțumită lui Dumnezeu, oamenii aceștia condamabili au fost puțini la număr și slabi la puteri, căci vorba lor a pierit ca șisăitul șerpului în codru. Și dacă ei cu cele 35 voturi ale lor au făcut, ca steagul nostru să fie învins, — mulțimea cărturarilor români și gloatele mîndre de popor țaran, frumos, românesc, cu razele însuflețirii lor au învăpăiat steagul cauzei noastre sfinte în aureola unui viitor victorios, mai fericit și mai frumos!

Fraților alegători!

Cercul Ighiului este unul dintre cele mai importante cercuri, căci el să întinde de la Cimpeni până la Bălgărad și Teiuși, el este așternut în chiar inima neamului românesc.

Lupta prin care am trecut este numai începutul unui lung șir de lupte!

Dragostea ce mi-a-ți arătat-o D-voastre și focul sfînt național care V-a încălzit în această primă luptă, mi-a legat inima și sufletul, mi-a legat firea și vrea de D-voastre! Și de aș ști că aș cădea de zece ori în viitor în cercul D-voastre, eu totuși vin și vă declar sărbătorește, că până ce nu voi putea duce la biruință steagul sfintei noastre cauze naționale la Ighiu, eu nu voi da îndărăt, ci voi lupta fără privire la picioare, de câte ori mă va chema încrederea și dragostea D-voastre frățească la luptă!

Dumnezeu îndrepteze cauza neamului nostru spre bine!

Dumnezeu Vă deie D-voastre, fraților, tot binele și toată fericirea!

al D-voastre iubitor
și recunoscător

Dr. Alexandru Vajda-Voevod.

Scrisoare deschisă cătră

Dr. Alexandru Vajda-Voevod.

Domnul meu!

Căderea D-Tale la alegerea de deputat în cercul Ighiu, mi-a dat îndemn să-ți adresez aceste șire.

Venierea D-Tale în mijlocul alegătorilor din acest cerc, le-a dat acestora puțința să vadă în D-Ta, pe bărbatul lipsit de ori-ce interes personal, de dorul după măriri lumești, și numai pe bărbatul pe care de fapt îl dor durerile neamului din care face parte.

Știi — căci trebuie să știi — ne spusa însuflețire, cu care muntenii au trecut »Dealul mare«, pentru-ca din urnă, la alegere, să Te scoată invingător...

Și totuși sara de 26 Ianuarie a. c. mi-a adus telegrama fatală, care vestește căderea D-Tale cu o minoritate de voturi aproape calculată.

Cu lacrimi am stropit-o, Domnul meu, cu lacrimi de durere... și voi păstra-o ca un »memento mori« pentru aceia, cari și-au vîndut sufletul unui dușman al neamului lor, scoțîndu-l invingător față de D-Ta.

Lacrimi de durere am văzut strălucind în ochii doamnelor române, cari cu neastîmpăr așteptau reușirea D-Tale, fără ca ele să-și poată închipui, că în-

tre fiii națiunii române, vor fi și de aceia, cari gata sunt, în astfel de ciassuri grele, a da mâna cu hulitorii neamului lor; fără ca ele să-și poată închipui, că vor fi și oameni, fie chiar și ca *protopopul unit din Zlatna, Iuliu M. Montani, doctorul Recea (colegul D-Tale), și preoții uniți și neuniți*, a căror conștiință să fie cu totul amorțită, din a căror suflet să fie sburată ori-ce simț de bună cuviință, din a căror inimă să lipsească și cea mai elementară dragoste de neamul, din care — din nenorocire pentru noi — fac și ei parte.

Să nu mai vorbim de notarii români — *Albini* et soții — cari și-au uitat cu desăvîșire, că poporul, a cărui sânge-l sug, și din a cărui sudoare își ridică ei palate, e *poporul român*, cari (notari) cu ocaziunea alegerii dela Ighiu, nu s'au mărginit a-și implini numai datorința impusă lor de oficiul ce-l poartă, ci și-au făcut chestie de ambiție rău înțeleasă și mârșavă.

Față cu aceste ființe cu chip omenesc, *i-ți vei cunoaște datorința*; tot asemenea și noi, cari cu toată ocaziunea vom cerca să le arătăm, că de *încrederea noastră vrednici nu mai sunt!*

Da, cu toată ocaziunea vom ști să-și infierăm, după vrednicie.

Ai căzut, domnul meu. — Ai căzut cu cinstel!...

Căderea D-Tale însă, Te asigur, *nu a zdruncinat încrederea alegătorilor*. Din contră, durerea cu care s'au reîntors dela urnă, a fixat însuflețirea inimilor lor și cu dor și drag așteaptă toți ca unul, ca Dumnezeu cel sfînt și bun, să dea o altă ocaziune, când apoi nimic în lume nu va mai putea împedea aceea, ca D-Ta invingător să eșii!

Te asigur domnul meu!

Abrud, 30 Ianuarie 1905.

Ioan Simu,
preot. gr.-c.

Alegerea dela Ocna.

V'am comunicat telegrafice rezultatul alegerii dela Ocna, unde nrul alegătorilor este 328. Ocna este oraș cu magistrat și formează așa zicînd singură un cerc electoral. Numai comuna Măndra mai concurează cu un singur vot românesc. După lista oficială compusă până acuma de cătră cei dela putere după bunul lor plac, sunt alegători români 166, din cari căți-va inși sunt duși în America și vre-o 2 au murit. Voturile străine (Maghiari, căți-va Ovrei și Sași) 172. Intre aceștia s'au acceptat, precum spun cei-ce cunosc referințele, toți cărpacii și flai-mucii, fără de nici o bază legală, așa canceliști dela judecătoria, boactari dela gară, servitori dela oficii publice. Oficiali vechi, cari s'au strămutat din Ocna, au fost susținuți în listă, ca să nu slăbească numărul. Cu toate acestea și dintre contrarii au lipsit mai mulți, căci de tot s'au dat numai 302 voturi. Din acestea a primit candidatul nostru național:

Dr. Aurel Cosma 124 voturi

Dr. Markbreit Gyula 178 voturi.

Noi — cunoscînd lista — știam înainte, că pentru o eventuală biruință să cere pregătire și luptă energetică. De aceea n'am întrelăsat ocazie a ne prezenta în mijlocul alegătorilor români și a-i însufleți pentru idealul românesc, scoțîndu-i din ghiarele corupțiunii ovreiești, care s'a năpustit de zece ani asupra acestui cerc mic. Din toate presemnele putem deduce, că — deși am căzut de astă dată — totuși am pus bază bună pentru organizarea în viitor și pentru recucerirea acestui cerc, care înainte cu decenii a avut deputat Român pe *Moldovan*, Român născut în Ocna. În urma pasivității însă, poporul român a rămas părăsit; lista s'a compus fără nici un control din partea noastră; poporul a fost dat pradă agenților streini, cari l-au corupt după bunul lor plac. Cei-ce se credeau stăpâni pe bieții Români, afirmam, că abia vom putea avea 20—30 voturi românești; iară fostul deputat să fălea »că va avea atîta majoritate, cătră va voi el«.

Intre astfel de împrejurări e greu, ca dintr'odată să ajungi la cele mai

bune rezultate. Am început însă lupta cu gândul: 1) a pune poporul în tălpi, a-i deștepta conștiința de Român și a-și folosi dreptul de cetățean, nu pe bani, ci din dorul de a promova binele neamului românesc din această patrie, și 2) a lua la proxima ocaziune în revizie lista electorală, scoțînd din ea pe cei induși pe nedrept și stăruind pentru inducerea tuturor Românilor îndreptățiți, prin ce ușor putem ajunge în majoritate.

Însuflețirea produsă în timp foarte scurt, a contribuit atît de mult la deșteptarea conștiinței naționale, încât prin ziare nici în timp de 10 ani n'ai fi fost în stare să obții; și eu unul — chiar de zece ori să cădem la alegere — sunt mulțumit cu faptul că masa cea mare a poporului se trezește, se declară cu fală de românească și-și manifestează această mândrie prin cântece și jocuri, și peste tot prin un curent de viață românească, care va trebui cu timpul să răpească cu sine pe toți, și pe cei ce acuma ca niște lași și nemernici stau deoparte, ori se lipesc — nu de neamul lor, — ci de străinii cei mai rău-voitari ai poporului român.

Inteligența română din Ocna, a dat în această direcțiune tot concursul său tinerimei dela Sibiu, carea în adunări populare, ținute dealturm sub controlul polițială, a căutat să redeștepte pe alegători și prin ei tot poporul. Ziua de alegere a fost vie do-avadă că succesul a fost frumos.

Înainte de oarele 9 a. m. s'au prezentat adevă în piață, în fața magistratului, unde avea să decurgă alegerea, nu numai alegătorii români, ci mulțime de oameni, copii, tineri și bătrâni. Au venit pe rînd în 2 grupe mari, una din jos, o alta din sus, în frunte cu conducătorii lor și cu muzica lui Brașovean, care întona cele mai frumoase marșuri. Bărbații purtau în căciula iar femeile la piept, cetina verde de brad!

Întrunite ambele grupe s'au încins dansuri, hore, sîrbe, și la urmă răsună Ocna de cântecele tinerimei cu refrenul:

„Vivat! Coșma să trăiască!
Că-i de legea românească!“

Fostul deputat *Dr. Hámori*, ales în periodul trecut cu voturile românești, sta plouat și izolat deoparte, jalîndu-și »töbség“-ul visat.

La 9 începe votarea. Soartea (?) stărește următoarea ordine: 1. Partida Markbreit. 2. Partida Cosma. 3. Partida Hámori. Biuroul central al guvernului dăduse ordin să susție pe Hámori cu ori-ce preț. Cu toate acestea pe ascuns toată lumea oficială lucra pentru celalalt guvernamental, care nici vorbire program nu-și ținuse, încât puțini l-au putut cunoaște. E un ovreu din Bpesta, care afară de bani nu are nici o notă recomandatoare. Corteșii lui au căștigat și 30 de voturi românești, și de sigur bine au trebuit să fie unși, căci alt-cum cu greu se poate presupune ca aceștia — în butul batjocurei, a hulei și a disprețului ce-i aștepta — să se lăpede de neamul lor și să se alăture la un jidan belit. Cu aceste voturi românești a obținut Markbreit 138 voturi, la care în urmă s'au alăturat și voturile oficiale (40) ale ovreului Hámori, care s'a retras, olținînd ast-fel Markbreit 178 voturi, față de 124 ale lui Cosma, care — cu cele 30 voturi ale rătăciților Români — ușor obține o majoritate de 6 voturi. Aceste oi rîtoase erau altcun conștii în cea mai mare parte de trădarea, de vinderea neamului lor, căci la urnă ori mergeau pe căi lăaturalnice, ori conștii de corteșii ovreilor și nu îndrăzneau a se uita la români, cari strigau după ei însoțindu-i de întreg disprețul lor. Numai unul — Dumitru Baltes — chircilit fiind — a avut obrăznicia a ieși dela votare cu căciula pe-o ureche și cu țigara 'n gură.

Când s'a publicat rezultatul alegerii și românii au înțeles, că am căzut cu voturile celor ce s'au făcut toporiște la săcurea streinilor, furia tuturor împotriva lor era mare, cuvinte de blăstem ieșeau din gura tuturor, încât conducătorii noștri au trebuit să-i domolească, să-i asigure pe Români, că să nu-și piarză răbdarea, căci bătaia lui Dumnezeu va trebui să-i ajungă ori mai lute ori mai târziu. Poporul, aud că e hotărît a se feri de ei, ca de niște oi rîtoase prin următoarele:

A nu lua parte corporativ la înmormântarea lor;

a nu le da loc de frunte în cimiteriu;

a nu-i mai alege în nici o corporațiune, fie bisericească fie de alt soi;

a nu admite să aibă strană mai de frunte în biserică;

a spune copiilor și nepoților din neam în neam, că cutare și cutare și-au vîndut sufletul și voturile la ovrei.

Noi însă i-am sfătuit, să cerce mai întei a-i lumina de mârșava lor faptă, a-i îndupleca să-și ispășească

păcatul și a se pocăi, căci în curînd li se poate da un privilegiu de-a vota pentru român și de-ași îndrepta greaua lor greșală.

Aud că la unii remușcarea conștiinței trezite s'a și ivit. Un alegător înțelegînd, că și cu votul lui au căzut Români, a început să plîngă cu lacrimi exclamînd: »Doamne nu mē bate, că silît fiind ca slujbaş, am votat cu ovreul și nu cu neamul meu!« Altul n'a avut odihnă zile și nopți, mai ales după ce soția sa l'a convins pe deplin despre marea ispită în care a căzut. Biata soție zile întregi a plîns, s'a bolnăvit, a amețit. Căința a coprins și pe bărbat în grad mare, a început să plîngă, să se vaiete și să ceară sfat »cum ar putea să scape el și familia lui de pată, cu care ispită diavolului, banul, l-a mînjit?« Și-a mărturisit păcatul, chiar și înaintea notariului public spînd, că a votat făgăduindu-se pe vot 200 cor., dară — convins de greșala făcută — nu primește banii, ci va munci cinstit, ca să-și hrănească soția și cei 7 copii, cărora lasă moștenire o pată atît de rușinoasă. Spre a-și recăștiga liniștea pierdută s'au spovedit ambii — plini de pocăință, — ca nu cum-va lovin-du-i Dumnezeu cu moarte, să fie negreșiți. Eată deci exemple clasice, despre ce poate face curentul sănătos, odată deșteptat în masele poporului. Acest curent trebuie alimentat la toate ocaziunile binevenite. Vē trimitem — cu omiterea acestor pocăiți — numele celor rătăciți, ca să-l cunoască toată lumea românească, să-i cunoască mai ales Ocnerii, cercînd a-i readuce iară la turma cea românească, cum a adus M. Christos oaja cea rătăcită. Un țaran ne zicea: »Să-i fotografăm Domnilor! și să-i vestim în novele la toată lumea, ca să-i vază, să-i cunoască și în toate țergurile să ajungă de batjocura neamului!« (Va urma).

Alegerea dela Ighiu.

Eram plini de nădejde, că la Ighiu isbînda va fi noastră, fiind cercul Ighiului unul dintre cele mai bune cercuri electorale românești. Și era bine întemeiată nădejdea noastră, căci de fapt, poporul din țara lui *Iancu* și *Axente* e treaz, leal, în sufletul căruia simburile conștiinței naționale încă n'a putrezit, iar numărul alegătorilor români întrece pe cel al străinilor cu 226, cu toată legea asprită din Ardeal și cu toate, că listele nu le-a îngrigrit nime și cu toate că mulți, cari au drept, sunt lăsați afară.

Lupta a fost încordată, dreaptă, ideală, față de armele nenumărate ale corupțiunii din partea stăpînirii. Am stat față cu slujbașii stăpînirii, față cu apucăturile lor mijlocite și nemijlocite, iertate și neiertate; față cu leghionele de agenți și de corteși, între cari — durere — cei mai primejdioși au fost cei de sîngele nostru.

Față de aceștia nu ne-am putut susține, ne-au majoritat cu 35 voturi.

Nu e însă asta cădere, ci fiindcă în această luptă mare, s'au ales cei buni de cei răi, și Români cei puși în slujba stăpînirii, și-au cheltuit tot creditul la popor, — de aceea asta a fost o zi de glorioasă învingere a putrejunii trecutului, după cum bine a zis-o Dl. Dr. Laurențiu Pop, o zi de edificare națională!

Am avut prilej a vedea și culmea însuflețirii și a desinteresării naționale la oamenii noștri, cum și culmea ticăloșiei la unii cari s'au făcut coade la topor.

Apostolul trimis, dl. Dr. Alexandru Vajda, a avut partea leului întru a încredința pe mulți, că noi Români din acest cerc nu putem rămînea material brut, dat în lucru la contrarii intereselor noastre. Acest zelos bărbat tîner nu a cruțat jertfe și ostenele, a umblat prin munți și „la

țară“ și a ținut vorbiri în cele mai multe comune. Une-ori vorbea 2 ore neîntrerupt, cald, frumos, convingător, încât chiar și străinii l'au ascultat cu plăcere.

După atîta osteneală cercul nu-l poate răsplăti decît asigurîndu-l de iubirea și alipirea sa și despre aceea, că pe viitor alegătorii din acest cerc ne vom ști strînge mai bine rîndurile.

Sosirea alegătorilor.

Vestiții Moți au venit în preziură și s'au încuartirat în Șard. Joi în 25 Ian. dimineața a sosit aci și candidatul Dr. Vaida, de unde au plecat cu toții pe jos la Ighiu, cale de 1 km. Acestui țergușor dela poalele munților apuseni de mult nu i-s'a dat prilejul a putea primi o așa frumoasă trupă de luptaci pentru apărarea și susținerea dreptului național.

La 8 ore sosesc *Moții* împreună cu alegătorii din Chișfalău și Șard în număr de circa 200 în șiruri regulate, militărește, în frunte cu un mare steag albastru cu inscripție aurie, cu preotul lor și cu candidatul.

Sosirea în piață a acestui cortej majestos, a făcut asupra Românilor cel-îl priveau, o impresie înalțătoare. Cu pași hotărîți, cu credință în sfînta cauză, pășeau ei.

Intre urale și strigete „Trăiască Dr. Vaida!“ steagul a fost pus pe frontispiciul înalt al întăriturii la cartierul nostru.

Cât de plină de efect a fost intrarea mîndrei cete de Moți, o dovedește și faptul, că un oficer neamț din asistență, nu s'a putut reține să nu-i gratuleze unui aranger de-al nostru, zicînd, că un așa popor disciplinat ținut la ordine nu i-s'a dat să vadă.

Cete-cete sosesse ai noștri pe jos, ori cu șiruri de trăsuri cu drapel sau cu brad. Fie-care sosire a cutărei comune electrice pe ai noștri și le marea însuflețirea.

Votarea.

Votarea s'a început la 9 ore în ordinea următoare: comunele dela poala munților, Valea Mureșului, Valea Ampoiului și în urmă cele de dincolo de Dealu-mare — *Moții!* Președintele alegerii a fost C. Molnár, membrii de încredere a noștri au fost Dr. Laurențiu Pop, adv. Abrud și Ioachim Totoian, preot Chișfalău. Raportul voturilor până cătră ameză a fost schimbător, ba noi am fos ajus în majoritate frumoasă.

La ameză a ajuns la vot Zlatna cu oficianții cei mulți dela kohuri și ne-au majorisat cu vre-o 150 voturi. Dar' cu asta isvorul lor de puteri s'ar fi gîtat, a noastre cele mai însemnate acuma veniau: *Moții*, despre cari eram siguri că s'una. S'au pus în rînd cu braviilor lor preoți, între cari amintesc pe Gomboș din Abrud și Arion Popa din Bucium.

La vederea mulțimii *Moților*, contrarii s'au spîriat și leghioanele de agenți și slujbași alergau în ruptul capului după alegători.

Intr'aceea la ai noștri era mare însuflețire, veștile se trimiteau la locuința preotului B. Andrea, a cărui oaspe era candidatul. Să lășe fama că i-am fi întrecut și că ar fi sigură biruința. Mai tîrziu puteai vedea, că contrarii erau de tot neliniștiți și că-utau ultimul remediu. Intre altele au avut impertinența, că au încercat cu forța să ia alegători, din șirurile Abrudenilor chiar! Ai noștri trebuiau să treacă ca să ajungă la locul de votare, printre ei, prin cordonul de corteși, prin curtea casei comunale, apoi prin o antișambră a salei de votare unde erau postați slujbașii mari și mici, solgăbirae, ficiorii vițișpanului, apoi Bürger, Daics și alți Igi, care de care mai zeloși »patrioți!«, așa încât alegătorii erau în sensul strict al cuvîntului împedecați de a intra, ba unii mișei prindeau de pept pe ai noștri și-i opea, dacă spuneau, că votează cu Dr. Vaida!

La protestul nostru președintele i-a făcut atenți să iasă de acolo. Asta fu însă pe un moment, căci veneau alții!

Dacă protestam repeți, solgăbiraele între care s'a distins Dl. Binder, răs-pundeau cu volnicii. Pe V. Radeș cand. de adv. la scos cu forța de acolo și i-au rupt biletul de liberă trecere. Așa a făcut cu Dl. Șuluțiu, Muntean și alții.

Intr'aceea era sară. Timpul buhelor și a liliecilor. Au apărut de odată în rezerva contrară liliecii, cari s'au

ferit de lumina zilei, acei lăpădați dintre „ai noștri“, cari făgăduiseră. dacă va fi pericol pentru Werner vor vota la urmă! Și s'au făcut 35 voturi. Noi încă am adus rezervele noastre, între care vre-o 3 bătrâni sprijiniți de alții, mergeau să salveze onoarea steagului! (Va urma).

NOUTĂȚI

Al optulea.

Lupta dată Vinerea trecută la Chișineu (comit. Aradului) între dl I. Russu Șirianul și omul guvernului, s'a sfârșit cu o nouă biruință românească: Dl Russu Șirianu a ieșit ales deputat cu 99 voturi peste omul stăpânirii! Sâmbătă dimineața, după-ce noi de aici trimiseseam foaia, am aflat știrea care ne-a înveselit. Căci și al optulea cerc fu cucerit de Români. Trăiască!

Biserica nouă gr. or. din Stă-Măria de peatră se va sfinți în 13/26 Febr. a. c. în chip sărbătoresc.

Zbateri desperate.

Conducătorii politicii ungurești din Orăștie, nu se pot împăca deloc cu gândul, că cercul Orăștiei se fie reprezentat în dieta țării prin un — Român! Și chinuți de realitatea severă, că alegerea din urmă a pus mandatul de fapt în mâna unui vrednic Român, s'au hotărât să încerce marea cu degetul, și — să atace alegerea, prin petiție la Curie, amăgindu-se cu viziunea, că da de cumva Români, cari acum s'au dovedit bravi, se vor arăta a doua-oară slabi ori prăpădiți, și se vor lăsa bătuți! Da de cumva cocoșul roșu alui Vörös ar putea fi încă pus pe steagul Orăștiei!

Visuri deșarte!

Intâi și 'ntâi Curia nu va putea nimici alegerea, fără a expune unei aspre critice dreptatea judecății sale. Căci motive pentru a nimici alegerea, nu are. Ci-că s'a pus ca motiv ceva greșală de formă pe care a săvârșit-o biurotul (președintele de alegere și ajutorii săi officioși), zmintind într'un loc protocolul, și apoi nimicind ce a fost scris și scriindu-l de nou.

Dar' pentru aceasta poate ajunge în necaz numai președintele, nu alegerea întreagă.

Incolo motive în merit, nu au. Ci-că pun aceea, că unii preoți ar fi ținut vorbiri către alegători în biserici, ceea-ce legea nu iartă. Vom vedea.

Noi una știm: alegătorii români n'au venit la alegere nici cu m-părați, nici amenințați, ci numai însuflețiți de către cărturarii lor și atrași de auzirea glasului dulce al mamei națiunii, care îi chema la sinul său cald.

Și mai știm una: Punând cazul, că Curia ar nimici totuși alegerea și am fi siliți să facem alta nouă: avem cea mai neclintită credință, că noi și a doua alegere care ar veni colea la vară ori toamnă, tot așa de frumoasă am face-o, ba mai frumoasă! Că am fi cu toții acasă, ba ne-ar veni într'ajutor și frații deputați români din celelalte cercuri, și am face o mișcare în popor, cum nu s'a mai văzut pe aici alta!

Din punctul acesta de vedere noi nici o teamă nu am avea de o nouă alegere. Ba am chiar dori-o! Să mai învârtim o horă a frăției pe pământul Orăștiei, de să răsune de dulcele ei ropot toate plaiurile românești!

Dar' și până atunci avem de făcut o făgăduință d-lui Fritz

Schulleri, fabricantul de spirit din Orăștie, care a înaintat petiția și el a depus banii de lipsă (cauția) pentru a se începe cercetarea în cauză. Și anume: până la hotărârea Curiei (colo peste vre-o jumătate de an), dl Dr. Vlad va reprezenta cercul în dietă, și dl Dr. Vlad își va ști împlini datorința de adevărat apărător al intereselor poporului din cerc, față de aceia, cari pe conta comunelor și a poporului, fac geschefturi mai mult decât e iertat unui om! Și încă una: La petiție se poate răspunde cu contra-petiție, și Dr. Vlad nu va fi omul care se nu știe da răspunsul de lipsă, încât făcându-se și cercetările pe cari d-sa le va cere, nu știm zeu a cui echilibru de voturi va fi zguduit prin cercetarea judecătorească!

Românii noștri se fie deplin liniștiți. E o sfortare desperată toată petiția. Noi suntem curați ca aurul. N'avem de ce ne teme. Ear' dacă totuși s'ar atinge cineva de această alegere făcută în toată buna ordine, vom ști noi face lucrul și mai frumos, și mai limpezit a doua-oară!

Tot privind această chestie, primim următoarea scrisoare:

Orăștie, 17 Febr. 1905.

Onorabilă Redacțiune!

In legătură cu petițiunea ce se afirmă că s'a înaintat contra alegerii de deputat dietal din Orăștie, aud că unii cetățeni maghiari, cearcă a răspândi zvonul, că eu ași fi dat cele 3000 cor. ca să se depună pentru cercetarea cerută.

E clar, ca lumina soarelui, că acei domni vreau numai să facă iară zizanie între noi Români de aici, și declar, că acest zvon este numai o apucătură nedreaptă, sau verde zis pe românește, este o scornitură mincinoasă și tendențioasă.

Din contră, mie îmi pare foarte bine, că am ajuns la buna-înțelegere și în urma acesteia ni-a succes învingerea la această alegere; și nu mă 'ndoiesc, că și în viitor vom merge mână 'n mână toți Români în chestia mare și sfântă, și astfel de apucături vedit mincinoase, pretenia și buna-înțelegerea noastră nu o vor putea conturba.

Și mie mi-s'a referat despre nește intrigi, că s'ar fi făcut contra mea de frați de-aici în cercul Făgetului, unde eram eu candidat, însă preafirește, le-am respins, și le-am declarat de scornituri proaste, cărora nu dau nici un crezământ.

Aceste în interesul adevărului.

Cu deosebită stimă

Dr. Aurel Muntean.

Un răutăcios a publicat în »Tri-buna« din Arad o știre trasă de pâr despre balul studenților dela colegiul ref. din loc. Își va primi răspunsul în numărul nostru viitor, în cest de față ne-mai având loc.

MAI NOU

Volnicie, sânge, la Cehul Silv.

Joi în 16 Febr. s'a datl uptă nouă între dl G. Pop de Băsești, președintele partidului nostru național și bar. Bornemisza, omul stăpânirii, la Cehul-Silvaniei.

S'au făcut colosale volnicii. O telegramă ne spune:

»Gendarmeria unită cu miliția, și cu bande de bătauși, în mijloc de sângerări ne-mai auzite, au scos din oraș afară, în câmp, mulțimea noastră de alegători, cari dădeau o majoritate dublă față de guvernamental! Nu i-au lăsat mai mult în oraș! **Insuși candidatul nostru e greu rănit!** Ferbere colosală. S'a dat telegramă la Maestatea Sa.»

Din foile ungurești vedem, că dl Pop de B. și-a și retras din sală bărbații de încredere, în urma acestor vandalisme, de aceea rezultatul »alegerii« s'a publicat așa: Bornemisza 1475 voturi, Pop de B. 25.

Foile ungurești, pentru a coperi mișelia, scornesc că de aceea au alungat pe Români din Oraș, că au aflat la ei arme ascunse și sticle cu vitriol!.. Vom da raport autentic.

Convocare.

Onorații membri ai Reuniunii române de înmormântare din Orăștie se invită prin aceasta, în sensul §-ului 14 lit. f.) din statute, la a VIII-a adunare generală ordinară a Reuniunii, care se va ținea Duminecă în 13/26 Febr. 1905 la 11 ore a. m. în localul școalei gr.-or. rom. din loc.

Orăștie, la 16 Febr. n. 1904.

Dr. I. Mihu m. p., Ioan Moța m. p.,
director. secretar.

CONVOCARE

Membrii »Reuniunii de înmormântare din Căstău« se invită prin aceasta, în înțelesul §-ului 13, litera f) din statute, la a IV-a adunare generală ordinară a Reuniunii, care se va ținea Duminecă în 13/26 Februarie 1905, la 11 ore a. m., în școala gr.-or. din loc.

Căstău, la 12 Febr. 1905.

Nicolau Andrei m. p. Vas. Sintion m. p.,
director. secretar.

Convocare.

Onorații membri ai »Reuniunii de înmormântare din Vinerea« sunt prin aceasta invitați, în sensul §-ului 14 lit. f) din statute la

I-a adunare generală ordinară

a Reuniunii, care se va ținea în Vinerea, Joi la 23 Febr. n. 1905, orele 9 a. m. în biserică.

Vinerea, la 12 Febr. 1905.

Teodor Herlea m. p. Porf. Nicoară m. p.,
dir. secr.

Crișana

societate de credit și economii în Brad.

Convocare.

Membrii societății de economii și credit »Crișana« sunt invitați la a XIV-a adunare generală ordinară, ce se va ținea la 5 eventual la 12 Martie n. a. c., la 2 ore p. m. în localul societății în Brad

Obiectele.

1. Deschiderea adunării
2. Constatarea membrilor prezenți
3. Constatarea împlinirii prescrierilor din §§ 46 și 72 ai statutelor.
4. Raportul direcțiunii și al comisiunii de supraveghiere pe 1904.
5. Deciderea asupra conturilor anuale și a distribuiri profitului curat.

6. Alegerea a 3 (trei) membri în direcțiune pe 3 ani.

In lipsa membrilor receruți (cel puțin reprezentanții de 1/3 parte a capitalului social) adunarea în sensul §-ului 47 al. 2., se va ținea în 12 Martie n. la locul și timpul indicat.

Membrii pot lua parte în persoană sau prin plenipotențiații lor în sensul §-ului 48 din statute. Numărul membrilor înscrși cu 31 Decembrie au fost 110 cu 466 părți fundamentale a. 100 cor. = cor. 46.600.

Brad la 12 Februarie 1905.

Direcțiunea.

„JIANA“ institut de credit și econ. soc. pe acții în Petroșeni.

CONVOCARE.

P. T. Domnii acționari ai institutului de credit și economii »Jiana« societate pe acții în Petroșeni, se invită cu onoare la

I-a adunare generală ordinară,

ce se va ținea în 2 Martie st. n. 1905 la 10 ore a. m. în localul Dlui Ridval.

Obiectele vor fi:

1. Deschiderea adunării generale prin președinte și designarea alor doi notari, doi scrutinători și doi verificători.
2. Constatarea prezențelor și a voturilor cari le reprezintă.
3. Raportul direcțiunii, bilanțul anului 1904, raportul comitetului de supraveghiere, decidera asupra lor și asupra distribuiri profitului curat.
4. Alegerea unui membru în direcțiune.
5. Alegerea comitetului de supraveghiere pe un period de 3 ani.
6. Modificarea § 12 din statute, alineatul 3.
7. Fixarea prețului marcelor de prezență pentru membrii direcțiunii și a comitetului de supraveghiere.
8. Eventuale propuneri făcute conform statutelor.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune »titlul de acții« și eventual documentul de plenipotență, cel puțin cu o zi înainte de ținerea adunării, la cassa institutului sau la institutul »Hățegana« în Hățeg.

In caz că adunarea aceasta generală nu ar putea lua concluze valide, lipsind voturile recerute, convocăm acum a doua adunare generală pe 9 Martie st. n. a. c. la 10 ore a. m., conform §-ului 32 alineatul 3 din statute.

Petroșeni, la 8 Februarie 1905.

Direcțiunea.

Raportul Direcțiunii

Onorată adunare genera à!

Direcțiunea D-Voastră azi, când, după o conducere conștientă de un an, își prezintă încheierea conturilor, are mulțumirea sufletească de-a putea constata, că operațiunile institutului nostru arată un rezultat îmbucurător și un progres mult promițător, pe lângă toată concurența multelor institute de credit din apropierea noastră.

Prezentăm on. adunării generale bilanțul I aprobat din partea comitetului de supraveghiere. Din bilanț se vede ce progres am făcut și astfel trecem la specificarea singuraticelor ramuri de operațiune.

I. Capital de acții.

In decursul anului din capitalul de acții de	K	60.000.—
s'au plătit	»	48.238.40
rămânând deci de plătit, încă	K	11.761.60

II. Depuneri.

In decursul anului s'au făcut 87 depuneri cu suma de	K	47.578.81
Din acestea s'au ridicat 10 » » » »	»	8245.06
rămânând starea cu 31 Dec. de 77 » » » »	»	39333.75

III. Escompt de cambii.

In decursul anului s'au escomptat 1000 cambii în valoare de	K	194695.—
Din acestea s'au răscumpărat în decursul anului 281 » »	»	59725.—
rămânând starea portofoliului cu finea an. 1904: 719 » »	»	134970.—

IV. Împrumuturi hipotecare.

In anul 1904 s'au acordat 20 oblig. cu suma de	K	16760.—
În decursul anului s'au achitat — » » » »	»	5080.—
și au rămas cu 31 Dec. 1904, 20 » » » »	»	11680.—

V. Reescompt.

In decursul anului am reescomptat 218 cambii în valoare de	K	56200
--	---	-------

VI. Mișcarea casei.

Întrate au fost	K	227934.82
Eșite	»	226655.10
Saldul cu 31 Decembrie 1904	»	1279.72

VII. Contul Profit și Perderi.

Întrate	K	7110.51
Eșite	»	4530.63
Căștig curat	»	2579.52

Relativ la împărțirea acestui profit, ne luăm voie a Vă face următoarea propunere:

Pentru ca dela început să punem institutul nostru bază solidă, direcțiunea a aflat de bine ca întreg profitul anului 1904 să-l dea fondului de rezervă.

In legătură cu acest raport, cu regret aducem la cunoștința onoratei adunării generale, că în anul trecut a încetat din viață Petru Preda Ștefăne, fost membru în direcțiunea institutului nostru, deci devenind acest loc vacant, veți binevoi a-l întregi prin alegere. Ase-

Alegerea din Dobra.

Dobra, Febr. 1905.

Ziua de 26 Ianuarie, a fost pentru noi, alegătorii din cercul electoral Dobra, o lovitură cu mult prea grea, decât ca să nu izbucnim cu toții în strigăte de indignare și să nu căutăm a ne rectifica în ochii lumii, — cu toate-că erau de prevăzut volnicile, ce se vor întempla la alegere.

Da! Ne-am închipuit și noi, că se vor face nedreptăți, dar scandalurile făcute din partea administrației aici, întrec închipuirea unui om! Pusur-au piedeci peste piedeci, făcându-se bilete pentru alegători, cari însă numai în parte li-s-au inmanuat, cercat-au mamelucii a ademina poporul sărac cu bani, cu făgăduințe, cercat-au a-l înfrica a amenințări, — și totuși poporul, în marea lui majoritate, n'a ascultat de aceste ispite, și cu cele 60—70 de abateri cari și-au vîndut sîngele și neamul, toți au alergat să dea sprijinul lor națiunei noastre!

Însufletirea poporului, trecută în îndirjire, era mare. Încă de Miercuri în 25 Ian. sara, aproape toți alegătorii erau adunați în Dobra prin quartire și puși sub pază.

În ziua alegerii de dimineața aveam peste 280 de alegători în quartirul general, de unde apoi porneau pe rînd comună de comună la votare.

La început eram siguri de izbîndă, căci cu 280 de voturi trebuia să avem majoritatea! Ca hienele turbate umblau corteșii lui László după voturi și toate mijloacele ce le-au venit în gînd, au căutat a le pune în praxă, pentru împiedecarea voturilor noastre! Pe rînd au luat biletele de liberă trecere dela cei patru oameni ai noștri, cari aveau datorința de a conduce voturile în ordine, pe cînd ei, parte sub titlul de »gardă a dlui președinte«, parte sub titlul de »gardă a dlui solgăbiru«, aveau peste 20 inși cu dreptul de-a umbla liberi pe unde vreau, iar mai tîrziu chiar și cei ce nu aveau acest drept, erau lăsați a trece, căci nu-i întreba nimenea de bilet!

Ca lupii flămînzi se aruncau asupra bietului român, în frunte cu primpretorele Finna — un renegat incarnat, a cărui înfățișare din afară corăspundea chiar celei din lăuntru a lui, căci de fapt era îmbrăcat de sus până jos, în piele de lup! — Toți căutau să-i abată pe Români dela calea cea dreaptă care o apucaseră. În curînd tabăra votanților Români a fost sfășiată de lupii flămînzi, cari au trimis jandarmii în quartirul nostru, ca să împraștie pe alegători!

Pe rînd îi luau de subțorii corteșii lor, le șopteau la ureche vorbe ademinitoare și îi duceau pe la birturi unde îi »prelucrau« cît cu vorba cît cu glaja... Față de cei mai slabi de înger și lacomi de banii lui Iuda, le reușea proba, dar au fost mulți d'aceia, cari s'au lăsat duși de subțorii de notari și solgăbiru, ba chiar și de László însuși, și pentru aceea, cînd era vorba de votare, tot cu candidatul din sîngele lor au ținut!

Mai rău pățiau aceia cari pe față se dădeau de Vladiști. Aceștia erau chinuți în cele mai murdare forme; luați de jandarmi între paturile puștii și duși până în vre-un ocol, unde numai ei săracii știu ce-i aștepta.

Întreagă piața mare din fața orașului era o Siberie de băta, amenințări și vate, amestecate cu strigătele lor sălbatece de »triumf«, și cu zgomotul prost al muziceii.

Am zis mai înainte că pe Români cu bilete de liberă trecere pe rînd i-au alungat jandarmii. Astfel de sine înțeles că toți votanții români ajungeau în mâinile lor. Domnul candidat László însuși îi lua de braț și îi ducea pe sub poartă rînd pe rînd până în sala de votare.

Chiar și intrarea a fost anume făcută pentru-ca lor să le rămîna și aci teren pentru a-și efeptui blăstămățiile lor.

La intrarea pe galerie, votanții ajungeau iar în mîinile notarilor și ai altor corteși de-ai lor, iar în sala de votare tot pe mîinile lor ajungeau, căci cei doi bărbați de încredere ce-i aveam, la fie-ce observare erau amenințați că vor fi dați afară.

Dar să schițez puțin pe scurt icoana sălei de votare. La masă președintele Csernowitz, lîngă el jidovul incarnat Halász, și și mai incarnatul renegat român Horwath Kamilló, iar la cele două uși cite un comisar de finanți, cari aveau datorința de-a înfrica pe crișmari. Cînd intra vre-un alegător toți îi strigau din toate părțile: »Lázár László«!

Fibirul Finna examina strict pe fie-care biru, ba încă îi spunea fără genă, ce știa el că acolo are efect de-ai spune! Finanții spuneau cărcumarilor șoapta lor tainică. Iar după votare, cei de partida Drului Vlad, erau luați de guler și îmbrînchiți afară cu cuvintele: »marș afară porcule!«, pe cînd celor de partida lor le zicea: »mulțămesc frumos«, și »poftim!«

Și cu toate aceste presiuni grozave, Români s'au purtat foarte bine. Îți era mai mare dragul să privești la însufletirea părții celei mai mari a lor! și la răspunsurile ce le dau multe birae lulpului de primpretore, care umbla ca smintit din sala de votare afară și de afară iar n'lăuntru, dînd la porunci jandarmilor și făcînd fel de fel de semne bieților alegători. Se găseau însă destule birae cari îi răspundeau verde 'n față:

»Am 2 boi, Domnule, și două mîni zdravene și n'o să-mi pese și dacă m'ei țipi din slujbă!«

Spre sară, cînd primejdia era mai mare, mijloacele de siluire nu mai aveau margini! Atunci au recurs la mijloace nouă, și mai neiertate, cari au fost totdeodată și cauza căderii mult iubitelui nostru fost deputat.

Biraele și notarii, cari erau chemați ca să fie de față în sală, ca mărturii de adevărire a alegătorilor, au părăsit sala și dela un timp, cînd au văzut că Români tot pot să aibă majoritate, au pierit ca în pămînt, și astfel votanții români, din ori-care comună — nu mai puteau să-și dea votul, că nu-i primeau, spunînd că nu-i cine adevări că ei sunt aceia cari spun că sunt!

Se făcea notarul public, sau solgăbiru, că strigă pe notarul din cutare comună, dar acela intrase în gaură de șarpe — și numai atunci resărea, cînd era vorba de un vot de-al lor!

Atunci am văzut cu ochii căderea noastră. Stam cu voturile afară fără a le putea depune! În curînd descurajarea se lăți peste tot. Români izbucniră cu toții în strigăte de: »să trăiască Dr. Vlad!« Femeile și copiii plîngeau de năcaz pe strade, iar ei urlau ca fiarale în strigăte de »triumf« sălbatic, săreau cu muzica voioși că au reușit cu această blăstămăție!

În curînd a sosit și știrea de cădere. Cu lacrimile 'n ochi ne-am luat adio dela mult iubitelui nostru deputat, dorindu-i ca bunul D-zeu să-i ajute, să fi reușit în celelalte cercuri.

În strigăte puternice de: »să trăiască D-nul deputat, că tot al nostru e«, s'a depărtat Dr. Vlad cătră Orăștie.

Ca fulgerul se lăți și vesteă că a reușit Dr. Vlad la Orăștie, și atunci Dobra, care dela cădere era ca coprinsă de jale, se învioră din nou, și pe stradele ei, grupuri-grupuri se vesteau oamenii unii pe alții despre bucuria cea nouă!

Să trăiască Dr. Vlad

Că el tot e deputat!

Într'unul din numerii viitori, vom publica și numele acelor bravi luptători cari au rămas credincioși steagului națiunei, precum s'a publicat deja al celor prăpădiți, cari pentru un blid de linte s'au făcut trădătorii neamului lor!

Un alegător.

Un al doilea raport despre alegerea dela Dobra, ne spune următoarele:

S'a dat porunca de sus să-l tîntească pe Dr. Vlad la Dobra. Știind însăsemnătatea listei alegătorilor, comisiunea de conscriere în frunte cu solgăbirul din Ilia Höhn, au »prelucrat« lista cum au gândit ei, că le-ar fi mai de folos, luînd într'însa pe toți birinșii, scriitorășii de notarași, etc. apoi făcînd alegerea celor »după fumuri«, iarășii fără știrea satelor, așa că au ajuns în listă la 100 de indivizi, pe cari în alți ani nime nu i-a mai văzut în liste, nici îi va mai vedea.

În contra listei s'a făcut recurs până la Curie, care căutînd pretexte, a respins recursurile pe motive, că estrasele de dare nu sunt subscrise și de primari, și că n'am dovedit, că n'am dovedit că cutare birinș n'are diplomă de avocat, ori nu e membru al academiei maghiare și altele.

Cu lista aceasta își credeau învingerea sigură, dar însufletirea poporului nostru i-a scos din sările. Și de lăsau pe alegători liberi, cu toată lista cea forțată, noi biruam strălucit! Întreg aparatul atárnător s'a apucat de corteșit. Fisolgăbirul devenise de-odată judecător f. aspru: împărțea la pedepse, destitua la primari! A destituit înaintea alegerii pe 7, ca să înspăimînte pe cei-altați. Asta avea în mână biclul. Notarii țineau oala cu de-ale gurii. Unii adunau alegătorii și-i îndopau cu mîncare și beutură, distingîndu-se între ei hiperzelosul Muntean din Roșcani. Finanții cutierau satele făcînd vizite pe la crișmari... Umblat-a Lázár László însoțit de fisolgăbirul Goró la corteșit, să »atragă« suflete românești.

Președintele Cernovics, un Sîrb renegat din Zam, a dat poruncă să nu lasă pe nime în Dobra afară de alegătorii, cari și ei pot intra numai cu bilete de legitimație! Și biletele acestea le-au căpătat notarii să le împartă alegătorilor, dar unii au reținut din bilete, ca să-i aibă în mână pe alegători. Așa, că mulți din alegătorii s'au dus fără bilete la Dobra, de unde gendarmii dela marginea orașului i-au alungat îmbrînchindu-i până în comunele vecine.

Și tot n'am nesădăduit, ne încredeam în hărnicia poporului nostru.

Trăsurile trimise după alegători pe sate, ni-leau întors cu gendarmi de pe drum. Ne-au prins alegătorii în Ilia unde le-au dat de beat noaptea întreagă. Pe birul din Panc l'au dus 4 gendarmi până la notaraș, care l'a găzduit ungurește până la alegere. Amenințat-au preoții că vor perde congrua, pe cei cari aveau copii la școale ungurești îi amenințau, că le vor trînti copii de nu vor ținea cu Lázár.

Noaue ne-au dat numai la 4 inși bilete de liberă trecere, și pentru de-a încunjaia rîndurile legii, care spune, că fie-care partid să capete bilete în număr de-o potrivă, au format o »gardă civilă« pentru »sustinerea ordinii«, numai să provadă pe corteșii lui Lázár, (vre-o 30) cu drept de umblat pe unde vreau, deși cele 7 companii de miliție și 80 gendarmi, erau peste cap destule pentru cei abia peste 300 oameni ai noștri ce au putut intra în comună! Doar erau pe tot omul două baionete!

Dar încă înainte de începerea votării, au detras și biletele ce le-au fost dat la ai noștrii, pentru-că, rogu-te, unul »prea se uită aspru la alegători«, despre cei-altați nici ei nu știu pentru-ce. În decursul votării abia ne mai rămase unul singur. Biletele nu le-au dat bărbaților propuși de noi, ci numai celor, cari au voit ei, și și dela aceștia le-au luat.

Alegerea proprie a fost adevărat scandal. Gruparea pe strade și în piața era oprită, dar pentru aceea ai lor ziua întreagă au stat grămadă în piață și alegătorii noștri trebuiau să treacă printre ei, ca printre vespi, până să ajungă la urnă. Se aruncau pe ai noștrii să-i câștige, îi amenințau, îi rugau, îi ademeneau să voteze cu ei, pe alții îi luau cu puterea și îi duceau în tabăra lor de unde nu mai era scăpare.

Bărbaților noștri de încredere nu le era permis să strige nici șirul comunelor la votare, și deși comunele se prezentau la rînd nu-i lăsa pe ai noștri să voteze la rîndul lor, pe cuvînt că ar fi întîrziat... Așa am pățit cu Zamul, 4 comune din notariatul Sîrbilor, notariatul Fureșoarei și altele. Le încureau anume să rămână până la urmă ca să poată fi descurajate ori speriate!

Pentru dea ajunge la urnă, trecînd printre corteșii lor, ai noștrii ajungeau pe poartă într'un ambit îngust cupțuit de corteși, notari, finanți, gendarmi, cari mai dau și aci un asalt asupra alegătorilor. Și dacă prin atătea peripeții puteau ajunge până în sală, aici la o ușe sta respițientul finanților din Ilia, la cealaltă cel din Dobra, ca să se uite în ochi la cei cu licenții. Aici era și fisolgăbirul încruntându-se cătră primarii.

Lupta încă nu era decisă. După ce a votat Lăpușnicul, comuna natală alui Lázár László și au văzut că nici un singur vot românesc nu au fost în stare să câștige, au desperat. Sburau trăsurile în toate părțile după alegători. Pe cari nu voiau să vină de voie bună, îi aduceau cu gendarmii și-i sileau să voteze cu ei.

Gendarmii au pătruns în quartirul nostru, și au alungat pe alegătorii și nealegătorii, și în chipul acesta ne-au scos cu baionetele din Dobra peste 20 alegători, cari din volnicia comisiei nu putuseră vota la rîndul lor.

Pe vre-o 15 alegători i-au respins pe motiv că biraele și notarii nu's de față și cînd președintele da poruncă fisolgăbirului Finna să-i caute, acesta ieșea afară și iarășii intra zicînd că a dispus dar dn fapt nu făcuse nimic!

Vre-o 15 voturi ni leau respins pe cuvinte de nimic sau fără nici un motiv!

Am căzut! Ne-au învins baionetele, ne-a învins ticăloșia opresorilor și nemernicia unei părți a preoții noastre, care a dovedit o »pasivitate« criminală față de luptă națională. Ba Popa Longin din Tatărești a mers cu obraznicia până acolo de-a votat în contra Românilor!

Domnule Tisza, sau urmașul dînsului, i-ți recomand în grație pe acești preoți dar mai ales pe Popa Longin din Tatărești, da-le câte un os de ros, că de prescura românească li-e greață și vor muri de vor mai mîncă din ea!

Am căzut. Învingerea morală însă e a noastră! Avem un popor de admirat, care a dat și v'a mai da încă dovezi despre hărnicia lui. Avem numai 100 voturi majoritate, computați fiind între ele crișmarii, biraele, și abea au putut să ne răpească vre-o 25 inși. Din 72 birae câte aveau vot peste jumătate au votatcu noi, s'au purtat în mod vrednic!

Am căzut, plînsul și blăstemul femeilor și bărbaților pe capul vînzătorilor de neam și a zbirilor, cari au făcut din alegerea din Dobra o tristă caricatură constituțională.

Am căzut. Și dacă n'am avut parale de a cumpăra suflete, vom avea de-a umplea umplea pușcăriu cu acești păcătoși și de a tăca acest mandat, de care și învingătorii încă se rușinează! S'a scremut toți munții patrioți de pe aici, și în loc la »peste 100!« voturi câte nădăduiau ei, a născut — 32.

Am căzut, dar Dobra va fi încă a noastră! Justiția va osândi și ea nemernicia, care ne-a smuls steagul din mîna, ca să-l ridicăm cu atât mai triumfător!

Măngăiați-Ve, dobrei, alegerea se atacă, și viitorul nostru nu e desnădăduit. Va mai fi o primăvară, și învinge-vom noi iară!

M.

Alegerea dela BAIA-DE-CRIȘ.

Alegerea.

(Urmare).

Mercuri în 26 Ianuarie n. Bradul era într'o febrere, cum numai la zile istorice a mai fost. Venise știrea că la o mie alegători vin dinspre Criștior și tot pe atăția pe drumul dinspre Băița. Între Români o mare mișcare pentru primire și încuartirare. La 4 ore d. a. se aud ca o furtună strigătele de însufletire dinspre Criștior și o trupă admirabilă de aproape o mie de frumoși țărani din Dupăpiatră, Blăjeni, Buces, Stănița, Mihăleni, Zdrapți ș. a. intră în Brad pe marșul muzicelor de clarinete și fluere, în frunte cu preoții și primarii lor, toți cu frunză verde de brad și pe o ramură de brad, o tablă frumos împodobită și cu numele: Vasile Damian, deputatul nostru. Defilarea lor în Brad a fost ceva răpitor și a stîrnit atăta mîndrie și demnitate, încât mare ticălos s'ar fi simțit acel Român, care se se resfire de rîndurile lor.

Nu mult după aceasta sosește mîndra ceată a Curechenilor la 120 de inși, tot patru cu patru, pe marșul suflat din trimbiță de un fost hornist la miliție. Până în Criștior au avut în frunte pe primarul și preotul din Curechiu, amîndoi pe jos. În Criștior primarul Ioan Guga, un om cam îndoelnic, vrea să se despartă de ei, că are să ducă ceva la notarul. — Îndată se află unul dintre cei mai de încredere și duse pachetul notarului. — Ajungînd la o boltă primarul se desface și spune că trebuie să-și cumpere ceva. Oamenii erau să nu-l lase, dar după-ce le-a făgăduit, că îndată îi va ajunge și după-ce și preotul i-a liniștit, l'au lăsat. Ieșind din Criștior primarul nu mai venia. »Vezi, că nu mai vine, părinte. Vezi-l că-i vîndut«, — începînd să murmure. Ear' dela o vreme se opriră în loc. »Părinte, să stăm în loc și de nu vine, ne întorcem după el și unde-l aflăm, acolo îl suspendăm. Nu are el plata dela notarășul, nici dela solgăbiru, noi îi plătim pe toți, cu noi trebuie să meargă, de nu îl suspendăm aci în Criștior«. Abia cu mare greu i-a liniștit preotul.

La 5 ore sara se aude vuetul dinspre Racova și îndată răsar mîndrii Băițeni, întreg notariatul Băița și alții din jur, peste o mie de oameni, toți cu frunză de brad, cu muzică țărănească și cu câte-va table, împodobite, pe care era tipărit: »Trăiască Vasile Damian, deputatul nostru!« În frunte preoții mai bătrîni și câte-va sâinii cu alegătorii trecuți de 70 de ani, — ear' pe de laturi preoții mai tineri și vre-o câțiva studenți entusiaști, fii de țărani din acele părți. Întrarea lor în marș regulat și cu nesfîrșite strigăte de »trăiască Vasile Damian«, în piața Bradului, a stîrnit al doilea val de însufletire în rîndurile Românilor.

Găzduirea unei mulțimi așa de mari pe vreme de iarnă grea, a dat mult de lucru. Dar' fiecare Român din Brad se simțea fericit dacă poate găzdui așa oaspeți. Fruntașul econom din Brad, Lazar Pârva a dus la el acasă 60 de alegători, pe cari i-a găzduit și ospătat așa, cum numai inima primitoare românească știe. Nicolae Popa a primit pe toți din Ormindea, ear' frate-său Toader Popa și-a dat o întreagă locuință de 3 odăi, asemenea a făcut bravul timar Ilie Zirna, Achim Toader, birtașul Man, proprietarul Feier Aron, N. Obădău și mulți alții. Negustorul I. Stanciu a cinstit Curechenilor 25 pâni și 63 klgr. de pește. Noaptea întreagă corțelii lui Hollaki au umblat să cumpere voturi. Unul dintre ei întâlnind vre-o 60 Blăjenari, i-a dus la ospătăria Kugler le-a dat mâncare și beutură și i-a culcat acolo. Pe la 3 ore dimineața văzându-se înțucați au rupt a striga, că de nu-i slobod, sparg casa. Au trebuit să-l lase și nici unul n'a rămas în tabăra lui Hollaki.

Tot așa românașul Luca Lai, care n'a putut trăi cu măiestria lui neatârnată ca timar, ci s'a băgat servitor la spitalul Nemților, — s'a dus în casele lui Popa Toader, unde erau vre-o 200 de alegători și le-a făgăduit câte 2 cor. numai să se dea cu Hollaki. A avut mare noroc, că s'a șters în grabă de acolo, că era vai de oasele lui, ce pătea.

În 27 la orele 6 dimineața adunându-se cu toții în piața de bucate au plecat rînduri-rînduri cu muzicile și tablele lor și cu multă voce bună. Înșirați la drum patru cu patru pe întindere de 3 kilometri spre Baia-de-Criș nu vedeai, decât țeran de țeran cu preoții în mijloc.

Tot asemenea cu mare alaiu au venit ai noștri cei de cătră Vața.

În Baia-de-Criș partizanii lui Hollaki cuprinseseră toate birturile și angajaseră pe toți încă înainte de a se hotărî ca Românii să intre în alegeri, — așa că ai noștri abia au putut căpăta două cuartire modeste, la Adam Berariu și Ioan Roman. Dar' unde să poți băga în casă atâta mulțime? Au intrat în curte și în grădină și în scurtă vreme pe cântecele muzicilor toată neaua a fost dripită.

Așa de »buni« au fost frații noștri Unguri din Baie, că n'au îngăduit să se facă foc nici în grădinile, de altfel largi, dela casele unde erau ai noștri și nici chiar în sobele, ce neguțetorul Cuntean din Brad le-a trimis anume. De câte-ori au aprins foc în sobe, totdeauna au trimis jandarmi să le stingă. Tocmai prăjau cei dela Vața mălaiu pe sobă, când jandarmii le-au răsturnat soba. »Ori-ce-ți face — ziceau Românii cătră jandarmi, cari răsturnau sobele — să stăm o săptămână aici și numai pentru Românul nostru votăm!« Dar' bunul Dzeu, văzând gândul curat al Românilor s'a îndurat de noi și pe Joi după amiazi a dat o vreme moale cu ninsoare, ușurând tare frigul de până aci.

»De frig ne-am mai apărât, cum am putut, cei cu bunzi am mai împrumutat pe cei slabi îmbrăcați, — dar' am răbdat mult de sete, căci Ungurii nici apă nu ne-au lăsat să bem din fântânile lor. Așa se le răsplătească Dumnezeu«, — zicea un alegător.

Cererea de candidare a Românilor a fost dată președintelui Dr. Baumgarten încă din 26 Ianuarie și tot atunci au fost înștiințați ca bărbați de încredere la comisia I. pentru Baia-de-Criș: Dr. P. Oprea și Dr. I. Papp, ear' la comisia II. pentru Brad: Dr. I. Radu și Aug. Nicoară. Bilet de trecere liberă a zis președintele, că numai câte unul dă fiecărei partide, deci nouă ne-a dat la o comisie I, la ceialaltă altul. Dar' din partida lui Hollaki, cine a vrut a avut bilet și trecere liberă și din partida noastră și cei cu bilet au fost împedecați. Pe lângă aceea a mai încodit dl președinte al nostru un chip tare minunat de a ajuta partidei Hollaki, anume a denumit 50 »Ungurași« jidani, chipu pentru ținerea ordinei, — în adevăr însă 50 de corțeși obraznici pentru Hollaki. — Jandarmi au fost 40, ear' soldați 2 companii. În scurtă vreme s'a dovedit că nici cei 50, dimpreună cu jandarmii, — și ei unii, un fel de corțeși, — n'au ajutat nimic.

La 8 ciasuri dimineața s'a deschis alegerea. Sala plină de spioni și corțeși alui Hollaki, cari țineau fel de fel de șopote și trăgeau de președinte în toate părțile. Dintre Români numai bărbații de încredere puteau fi de față.

După multe sfaturi tainice cu solgăbiralele și cu cei 50, președintele vine la bărbații de încredere români și le spune ca un fel de sfat »binevoitor«, că dintre preoți și învățați să nu pună nici unul ca martori pentru cunoașterea alegătorilor, pentru-că, vezi Doamne, oamenii să tem de preoți și nu pot vota »liber« și preoții

să voteze la început, să nu stee printre alegători, ca să nu fie »presiune«. — Adecă păstorii să nu fie cu turma, ca lupii să poată intra când vreau în ea.

Bărbații de încredere români s'au ridicat cu toată puterea contra acestei nelegiuii. I-au spus că primarii, notarii, solgăbiralele, directorul Nemților cu hutmanii și ceialalți slujbași dintre cari unul vicepreședinte de alegere și altul bărbat de încredere alui Hollaki cu toții în salele de alegere, aceștia fac presiunea și pedeca cea mare, ca oamenii să nu voteze cum vreau ei. — Dar' văzând, că președintele trebuie să fie o unealtă a celor mai obraznici corțeși, cari ar fi fost în stare să facă ei tulburările și apoi să le pună în sarcina preoților, și să-i închidă, — bărbații de încredere români au spus președintelui: »o facem și aceasta, ca să vedeți că oamenii noștri nu-s turme de dobitoace, pe cari să-i poată cumpăra, dar' pretindem, ca nimenea străin să nu umble printre alegătorii aduși în curtea de votare«. Președintele a făgăduit, dar' nu s'a ținut de vorbă.

Și s'a început votarea la 9 ore dimineața cu vrednicii Pietreni (Dupăpiatră) care are 262 alegători, la comisia pentru pretura Brad și cu Baia-de-Criș la ceialaltă. Au votat preoții întâiu, apoi bătrânii. Unul câte unul, domol, cum e firea Românului, intrau în sală și la toate răstirile patriotice și strigătele președinților răspundeau hotărîți și bărbătește »Vasilie Damian«.

După votarea preoților îndată o droaie din cei 50 începeau a furnica printre alegătorii aduși la votare la comisia I, într'o sală deosebită, ținută în adins întunecată, ear' la comisia II. în curte. Înzadar ai fi căutat președinte, care să-i scoată de acolo. Președintele mai tot pe afară să facă »ordine«, (să stingă focurile Românilor, să închidă pe încrezuții lor ș. a.), — ear' vicepreședinții erau surzi la toate.

Votarea.

1. Cu toate frământările, cu toate ademenirile au votat 149 de Petreni unul după altul pentru prot. V. Damian, chiar și omul de încredere pus de Hollakiști pentru cunoașterea alegătorilor. La urmă a votat primarul Vesa Iuon I. Ion pentru Hollaki.

Dupăpiatra stă la 40 kilometri dela Baia-de-Criș și totuși au venit la vot și 11 bătrâni trecuți de 70 de ani. — Opt voturi alui V. Damian au fost respinse.

2. Au urmat apoi cu aceeași hotărîre Bucesenii, 55 au votat unul după altul cu prot. Damian și numai Petru Bota, notar, Mare Niculae primar, cu Hollaki — de toți în comună 79 alegători. Din Bacăș au votat trei bătrâni trecuți de 70 de ani.

3. Stănița cu 136 alegători, din cari 94 au dat votul prot. V. Damian și 1, adecă Crăciun Petru I. Gligor, primar, pentru Hollaki.

Trecuți de 70 de ani au fost 6, ear' unul Gligor Iuon I. Sandru de 81 de ani.

4. Pe la 5 sara a venit puternica comună Blăjeni, care are 337 alegători, în frunte cu 4 preoți. Cum Blăjenarii dau împăratului la toate asentările, feciorii cei mai voinici, acum la rîndul lor au arătat că știu și ce e dreptul lor. 192 dimpreună cu vrednicul lor primar Ciocan Candin, au dat votul pentru V. Damian și numai doi: Ciocan Avram I. Dumitru și Furdul Iuon I. Avram au votat pentru Hollaki. De bună samă pe aceștia i-a amăgît un anumit cumnat a unui solgăbiru (amândoi Români, de naștere), care a fost prins în curtea de votare, ademenind la oameni să voteze și cu Hollaki, »că protopopol și așa are destule voturi.« —

Nădăjduim, că bravii Blăjenari vor ținea minte pe acest coadă de topor în mâna vrăjmașilor. 14 Blăjenari toți de a lui V. Damian au fost respinși pentru nimica toată.

5. Mihăleni, cu 53 alegători, dintre cari V. Damian a avut 38 și Hollaki 4. anume: Panfil Plaștea, notar, Nicolae Bedea, vicenotar, Niculae Șimulescu, primar și Ianc Niculae I. Todor, jurat.

6. Potingani, cu 22 alegători, dintre cari pentru V. Damian 14, pentru Hollaki 1: Nistor Alexandru I. Simion, primar.

7. Noaptea la 10 și 35 m., întră Bucureștii, care are 58 alegători. Din aceștia 64 au fost la votare și toți 64 au votat pentru candidatul român V. Damian. Intre ei și veteranul primar Nistor Fugăță, de 75 de ani și toți bătrânii satului: Popa Niculae de 66 de ani, Balta Solomon de 70 de ani, și Lăslău Nistor de 78 de ani. După aceasta de bună samă, că medalia de mult făgăduită vrednicului primar Nistor Fugăță, care de peste 40 de ani slujește cu cinstre, va întârzia și mai mult. Dar' decât toate medaliile făgăduite de domniile fisol-

găbirae, mai mare și mai trainică este pomenirea, ce va rămănea vrednicului Nistor Fugăță la fii filor neamului nostru, că pe lângă toate poruncile și făgăduelile domnești, a rămas credincios neamului și sîngelui său.

Cu atât mai cinstiți mai vrednici sunt Bucureștenii, cu cât mai din fiecare casă câte unul e în lucru la Nemți și totuși nici unul nu s'a rătăcit.

8. Cristior, cu 117 alegători, dintre cari 58 au votat pentru V. Damian și 33 pentru Hollaki, cea mai mare parte Jidani și Unguri. Românii sunt următorii: Dr. Moldovan, notar, George Al-mășan, primar, apoi Popa George I. Solomon Florea Ioachim, Câmpean Avram, Moț Iuon, Adam Niculae și Moț George, băieșii Nemților.

9. Curechiu, cu 64 alegători. Au votat 41 toți cu V. Damian. Primarul n'a voit să voteze cu nime, deși se lăudase că votează una cu ai săi. De atunci Curechenii îi zic »pocăit«.

10. Rovina, cu 55 alegători, au votat 41, pentru V. Damian și 1 pentru Hollaki: Lupaș Iuon, primar, care înainte de alegere se fălise, că votează cu V. Damian.

11. Șesuri, cu 51 alegători. Pentru V. Damian au votat 31 și pentru Hollaki 2: Tiu Iuon I. Nicolae, jurat și Tiu Ion I. Alexandru, primar.

12. Zdrapți, 85 alegători. Pentru V. Damian 50, pentru Hollaki 3: Stefan Avram, Rus Nicolae și Moritz.

13. Hărăgani, cu 180 alegătorii. Au votat 104 pentru V. Damian și pentru Hollaki numai unul: Demian Petru a Ursichi, băieșii la Nemți. Primarul n'a fost alegător.

14. Săliște, 45 alegători. Au votat 34 pentru V. Damian și 2 pentru Hollaki: Medrea Nicolae I. Lazar, primar, și Medrea Lazar a Mariuți, jurat, ca să implinească voia Măriei-Sale dlui notar...

15. Treștia, cu 29 alegători. 20 au votat pentru V. Damian, și 1 pentru Hollaki (Stanca Lazar, primar).

16. Crăciunești, cu 53 alegători. Pentru V. Damian au votat 30, pentru Hollaki 3 (Butaș Lazar, Dorea Niculae I. Petru și Nistor Niculae I. Iuon).

17. Peștera, cu 43 alegători. Au votat pentru V. Damian 26 și pentru Hollaki 4 (Lazar Petru I. Petru, Lazar Avram I. Avram, Buda Petru I. Ion, și Lazar Alexandru I. Ion).

18. Ormindea, cu 85 alegători. Au dat votul 50 și anume: 46 pentru V. Damian și 4 pentru Hollaki (Borza Iuon, primar, Becsa Petru, David Dumitru I. Dănilă și crișmarul, Ungur).

19. Cănelul-de-sus, 51 alegători. Au fost la votare 30. Pentru V. Damian 28 și pentru Hollaki 2 (Guga Niculae I. Dănilă și Ioan Adam I. Adam).

20. Băița, 41 alegători. Au votat 22. Pentru V. Damian 9, pentru Hollaki 13 (D. Sida, notar, I. Olariu, v.-notar, V. Comșa, scriitor notarial, ear' ceialalți Nemți și Unguri).

21. Luncoiul-de-sus, 102 alegători. Au votat 70. Pentru V. Damian 61, pentru Hollaki 2 (Aron Boldura și Bel Șandru).

7 inși, toți de alui V. Damian, au fost respinși, că n'au putut spune în grabă și corect numele candidatului.

22. Luncoiul-de-jos, 79 alegători. Au fost la votare 59. Pentru V. Damian 49, între cari și primarul Roman Ion I. Toader. Pentru Hollaki 6, între cari țărani români numai doi (Blăgăilă Anghel și Marc Ion, amândoi băieși la Nemți. Respinși au fost 4, toți alui V. Damian.

23. Podeli, 105 alegători. Au votat 66. Pentru V. Damian, 59, pentru Hollaki 2 [Popa Lazar și Iidovnu], ear' 5 de-alui Damian au fost respinși.

24. Ruda, 55 alegători. Au votat 33. Pentru V. Damian 15 și pentru Hollaki 18, dintre cari numai Faur Avram I. Solomon, Român, ceialalți funcționari de-ai Nemților.

25. Scroafa, 82 alegători. Dumnezeu să-ți fie, că cu multă vrednicie și cinstre s'au purtat scrofenii! 62 au intrat în sala de votare, între ei 3 bătrâni de câte 70 de ani și toți până la unul au votat pentru protopopol V. Damian. Doi dintre votanți au fost respinși mai pentru nimica (Va urma).

Alegerea dela Cristian.

Lățindu-se vestea, că Românii desvoaltă activitate pentru reușirea candidatului lor, Sașii încă și-au adunat aici toate puterile, iar administrațiunea s'a îngrijit de susținerea ordinei. Astfel, ca nu cumva Românii să bată pe Sașii ce vor veni dela Apold, Amnaș și Dobăca, încă

de Luni au sosit în Săcel o companie de soldați cu doi oficeri și cu un ampoiato dela comitat. Aceștia Marți în ziua de alegere des de dimineață s'au postat în fața casei comunale frământând cu picioarele la zăpadă, căci alt lucru nu au avut, deoarece Românii au trecut în ordine esemplară prin Săcel, de-ți era mai mare dragul a vedea lungul șir de trăsuri de-alungul drumului spre Cristian. Au sosit mai târziu și Sașii, pe cari nu aveu cine-i bate, căci Românii ajunseseră deja la Cristian și se așezaseră în pace la cartierele lor.

Patrulele de gendarmi aduse pentru susținerea ordinei, încă raportau din când în când locotenentului de gendarmi dela cancelaria comună, că pe stradă este — liniște deosebită, și nici nu mai este lipsă ca ei să mai stee pe stradă. Locotenentul primea raportul și care patrula cum sosea, o înșira în gledă înaintea cancelariei, până se făcu un șir lung de gendarmi, fără nici un lucru. Mai târziu depuseră armele și se duseră la cuartir, iar locotenentul nu mai eși dela locul de votare. Strada era plină de Români, cari povesteau în liniște ca într-o zi de sərbătoare, ca eșiți la preumblare. Nici un steag, nici o sberătură, nici un zgomot! Singurele semne: ale Sașilor, placatele roșii pe păreți cu inscripția albă: »Hoch! hoch! Dr. Wilhelm Greschkowisch« iar ale Românilor frunză verde de brad în pălării.

Votarea. Românii din comunele cari urmau la votare se prezentau din vreme în fața cancelariei comunale și așteptau se vină rîndul la votare, ear' după Sași de multe-ori trebuia se aștepte comisiunea până veniau.

Sașii din Cristian au venit în ordine cu muzica lor în frunte, cei din Turnișor cu 2 muzici, cei din Apold-mare cu două, și cei din Amnaș cu una, și îndată după votare se adunau la »Gesellschaftshaus«-ul lor din Cristian, o sală colosal de mare unde erau pregătite mesele pentru alegători. Aci erau primiți de preotul din Cristian Konnert și de decanul lor din Turnișor, un om foarte deștept și bun orator. Sașii cum sosese se înșiră pe lângă mesele acoperite cu mâncări și beuturi. Vinul adus tot în sticle sigilate, nu se mai gata. Muzicile se perândau una pe alta cu cântările cele mai vesele.

Pe la 1 oră d. a. se ridică preotul Konneit și cu bucurie vestește, că candidatul Greschkowisch are deja 160 voturi față cu 9 voturi ale contrarului. Risete superbe și bucurie strălucea pe fața tuturor. Ochii le lăcrămau de bucurie.

Când s'a isprăvit tocana din un bou tăiat, tot pentru ei, se ridică preotul Konnert și în toastul său laudă vrednicia esemplară, cu care s'au prezentat Sașii și remarcând, că toți cari au avut drept de vot, toți au venit! Le mulțumeste, căci au arătat dragoste și interes cătră afacerile națiunei săsești!

După aceea ia cuvîntul decanul din Turnișor și iară laudă pe Sași, pentru iubirea lor de muncă, nu numai cu palmele, ci și cu spiritele, o lucrare cum au arătat și în ziua de astăzi! Le inspiră curaj și nădejde în viitor provocându-i să pregătească un viitor și mai strălucit.

Le aduce aminte de cuvintele M. Sale care a întrebat odată de ei, zicînd: Was machen noch unsere brave Sachsen? (Ce mai fac bravii noștri Sași?). La ce muzica a întonat: »Gott erhalte!«.

Cam pe la 3 ore d. a. mânu mereu stafete se vadă că Românii ce mai fac și în nenumărate rînduri își esprimau mirarea, că cum pot oamenii aceia sta toată ziua flămânzi în apă și zăpadă, pecind ei la masă în caldura!

Stafetele se întorc și raportează că Românii din Săliște nu pot fi decât 60—70 votanți și atunci învingerea e a Sașilor. Bucuria Sașilor creștea și făceau socoteala, că cu 5—6 voturi tot vor avea ei mai mult. Comșa e trântit.

Nu trecu însă ½ oră și le venise alte vesti mai triste. Li-se spuse că săliștenii au votat vre-o 80 inși și mai sunt rezervă! Sașii încep a fi îngrijați. Șoptesc și nu mai vorbesc tare, fac mereu la socoteli, că cu cât vor eși ei învingători.

De-odată vine alta stafetă cu veste și mai tristă, că săliștenii au votat 114 inși, Comșa are majoritate cu mult mai mare și pe partea Sașilor mai sunt numai cei din Apold-mare! Deprimațiune, grijă și neliniște pe fețele tuturor.

Muzicile cântau piesele cele mai melodioase, dar oaspeții nu se mai încălzeau de ele.

O veste izbitoare le sosește tocmai când se pregăteau ca să servească cina. Voturile Sașilor toate nu aduc în echilibru voturile săliștenilor și mai sunt napoi câteva comune curat românești!

Deprimațiunea e la culme. Nimenea nu se mai interesa de cină. Ca și cum ar fi în casa unui mort, așa nu mai ziceau nimic, ci intrau și eșau posomorîți din sală. Era multă demnitate altfel în purtarea lor. I'am învins, fiind noi mai mulți, dar am văzut în ținuta lor, purtarea unui popor demn, precum demn s'a purtat și poporul nostru, ideal chiar!

Ei s'au depărtat triști, iar în sufletele românești isbucni cu putere elementară, bucurai biruinței, a celei dintâi biruințe, și fu o veselie de nedescris și acclamații puternice la adresa alesului deputat, Dr. Nicolae Comșa